

ELSNER-LAKEBERG

SODBA SODIŠČA (prvi senat)
z dne 27. maja 2004*

V zadevi C-285/02,

zaradi predloga Verwaltungsgerichta Minden (Nemčija), naslovljenega na Sodišče,
naj na podlagi člena 234 ES v postopku

Edeltraud Elsner-Lakeberg

proti

Land Nordrhein-Westfalen

sprejme predhodno odločbo o razlagi člena 141 ES in Direktive Sveta št. 75/117/EGS
z dne 10. februarja 1975 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z uporabo
načela enakega plačila za moške in ženske (UL L 45, str. 19),

* Jezik postopka: nemščina.

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann (poročevalec), predsednik senata, A. La Pergola in S. von Bahr, sodnika, R. Silva de Lapuerta, sodnica, in K. Lenaerts, sodnik,

generalni pravobranilec: F. G. Jacobs,
sodni tajnik: R. Grass,

ob upoštevanju pisnih stališč, ki so jih predložili:

— za go. Elsner-Lakeberg H. Bubenzer, Rechtsanwalt,

— za Land Nordrhein-Westfalen A. Machwirth, zastopnik,

— za nemško vlado M. Lumma, zastopnik,

— za Komisijo Evropskih skupnosti N. Yerrell, zastopnica, in H. Kreppel, zastopnik,

na podlagi poročila za obravnavo,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na javni obravnavi dne 16. oktobra 2003

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 S sklepom z dne 26. julija 2002, ki je na Sodišče prispel 2. avgusta istega leta, je Verwaltungsgesicht Minden (upravno sodišče Minden) na podlagi člena 234 ES postavilo v predhodno odločanje vprašanje o razlagi člena 141 ES in Direktive Sveta št. 75/117/EGS z dne 10. februarja 1975 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z uporabo načela enakega plačila za moške in ženske (UL L 45, str. 19).

- 2 To vprašanje se je pojavilo v sporu med go. Elsner-Lakeberg in njeno delodajalko, Land Nordrhein-Westfalen, zaradi plačila za opravljeno nadurno delo.

Pravni okvir

Splošna ureditev

- 3 Člen 1 Direktive 75/117 določa:

„Načelo enakega plačila za moške in ženske, poudarjeno v členu 119 Pogodbe (v nadaljevanju: načelo enakega plačila), pomeni, da je treba za enako delo ali za delo, ki se mu pripisuje enaka vrednost, odpraviti vsakršno diskriminacijo na podlagi spola glede na vse vidike in pogoje plačila.

[...]“

Nacionalna ureditev

- 4 V skladu s členom 78a Beamtenengesetz für das Land Nordrhein-Westfalen (deželni zakon o javnih uslužbencih dežele Nordrhein-Westfalen) v različici, objavljeni dne 1. maja 1981 (GV. NRW., str. 234), morajo javni uslužbenci opravljati nadurno delo, kadar služba to zahteva. Če nadurno delo presega pet ur v koledarskem mesecu, se zadevnemu javnemu uslužbencu dodeli dopust, ki ustreza opravljenemu nadurnemu delu. Če dodelitev tega dopusta ni združljiva z interesi službe, lahko nekateri javni uslužbenci dobijo plačilo za nadurno delo.

- 5 Člen 5(2), prva alineja, Verordnung vom 13. März 1992 über die Gewährung von Mehrarbeitsvergütung für Beamte (uredba z dne 13. marca 1992 o plačilu nadurnega dela za javne uslužbenke) (BGBl. 1992 I, str. 528) v različici z dne 3. decembra 1998 (BGBl. 1998 I, str. 3494) določa, da se v primeru nadur v šolski službi tri ure pouka štejejo kot pet ur.

Postopek v glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 6 Ga. Elsner-Lakeberg, ki ima položaj javne uslužbenke, je zaposlena s polovičnim delovnim časom kot učiteljica v srednji šoli Land Nordrhein-Westfalen. Delovna obveznost učiteljev, zaposlenih s polnim delovnim časom, če se predpostavlja, da ima mesec štiri tedne, znaša 24,5 ure na teden, kar ustreza 98 uram na mesec, medtem ko znaša delovna obveznost ge. Elsner-Lakeberg 15 ur pouka na teden, torej 60 ur na mesec.
- 7 Decembra 1999 je morala opraviti dve uri in pol pouka kot nadurno delo. Njena prošnja za plačilo nadur je bila zavrnjena z obrazložitvijo, da upoštevani predpisi predvidevajo, da se nadure, ki jih opravi učitelj javni uslužbenec, plačajo le, če presegajo tri ure pouka na mesec. Zaradi tega ni dobila plačila za dodatno opravljeni dve uri in pol.
- 8 Po neuspešno opravljenem pritožbenem upravnem postopku je tožeča stranka vložila tožbo pri Verwaltungsgerichtu Minden.

- 9 Ker je Verwaltungsgericht Minden menilo, da potrebuje za odločitev v tem sporu razlago prava Skupnosti, je prekinilo odločanje in postavilo Sodišču v predhodno odločanje naslednje vprašanje:

„Ali je združljivo s členom 141 ES v povezavi z Direktivo 75/117/EGS, da se učiteljicam in učiteljem, javnim uslužbencem v deželi Nordrhein-Westfalen, zaposlenim s polovičnim delovnim časom – kakor tudi zaposlenim s polnim delovnim časom – ne izplača nadur, če ne presegajo treh ur pouka v koledarskem mesecu?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 10 S svojim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba razlagati člen 141 ES in člen 1 Direktive 75/117 tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, na podlagi katere učitelji, zaposleni s polovičnim delovnim časom – kakor tudi tisti, ki so zaposleni s polnim delovnim časom – ne prejmejo plačila za nadure, če nadurno delo ne presega treh ur v koledarskem mesecu.
- 11 Dežela Nordrhein-Westfalen in nemška vlada navajata, da se učitelje, zaposlene s polovičnim delovnim časom, obravnava enako kot tiste s polnim delovnim časom. Vsi učitelji naj bi imeli pravico do plačila nadur, kolikor te presegajo tri ure pouka na

mesec. V tem primeru naj bi se nadure izplačale na enak način. Enakost plačila naj bi bila zagotovljena tako za redno opravljeno delo kot za nadure.

- 12 Tu je treba ugotoviti, da pomeni na podlagi ustaljene sodne prakse načelo enakega plačila za moške in ženske, poudarjeno v členu 141 ES in v členu 1 Direktive 75/117, da je za enako delo ali za delo, ki se mu pripisuje enaka vrednost, prepovedana vsakršna diskriminacija na podlagi spola glede na vse vidike in pogoje plačila, razen če se različno obravnavanje lahko utemelji z namenom, ki se ne veže na določen spol, ali pa ni potrebno za dosegto zasledovanega cilja (glej v tem smislu zlasti sodbe z dne 30. marca 2000 v zadevi JämO, C-236/98, Recueil, str. I-2189, točka 36, in z dne 26. junija 2001 v zadevi Brunnhofer, C-381/99, Recueil, str. I-4961, točki 27 in 28).
- 13 Sodišče je glede zaposlenih s polovičnim delovnim časom že razsodilo, da imajo člani skupine v slabšem položaju, naj bodo moški ali ženske, pravico, da se zanje sorazmerno njihovem delovnemu času uporabi enaka ureditev kot za druge delavce (sodba z dne 27. junija 1990 v zadevi Kowalska, C-33/89, Recueil, str. I-2591, točka 19).
- 14 Po ustaljeni sodni praksi obsega pojem „plačila“ v smislu člena 141 ES in člena 1 Direktive 75/117 vse trenutne ali bodoče prejemke v naravi ali v denarju, kolikor jih delodajalec plača delavcu, pa čeprav le posredno, na podlagi delovnega razmerja slednjega (glej zlasti sodbe z dne 17. maja 1991 v zadevi Barber, C-262/88, Recueil, str. I-1889, točka 12, in zgoraj navedeno sodbo Brunnhofer, točka 33).

- 15 Iz sodne prakse med drugim izhaja, da je glede metode, ki naj se uporabi za preverjanje spoštovanja načela enakega plačila ob primerjavi plačil zainteresiranih zaposlenih, prava preglednost, ki omogoča učinkovit nadzor, zagotovljena le, če se to načelo uporablja glede vseh vidikov plačila, ki ga prejemajo zaposleni in zaposlene, in ne glede celostne presoje prejemkov, ki jih ti prejemajo (glej zgoraj navedeni sodbi Barber, točki 34 in 35, in Brunnhofer, točka 35). Torej je treba plačilo v okviru rednega dela primerjati ločeno od tistega v okviru nadur.
- 16 V zadevi v glavni stvari je plačilo za nadure prejemek, ki ga dežela Nordrhein-Westfalen plačuje učiteljem zaradi njihove zaposlitve.
- 17 Čeprav se zdi, da je to plačilo enako, kolikor pravica do plačila nadur za učitelje s polovičnim in tudi s polnim delovnim časom nastane, če so presežene tri ure pouka, je vendarle treba ugotoviti, da tri nadure pouka pomenijo večjo obremenitev za učitelje s polovičnim delovnim časom kot za tiste s polnim. Če mora učitelj s polnim delovnim časom za to, da prejme plačilo nadur, delati tri ure več, kot znaša njegova mesečna delovna obveznost 98 ur, kar pomeni zvišanje za 3 %, mora učitelj s polovičnim delovnim časom delati tri ure več kot znaša njegova delovna obveznost 60 ur, kar pomeni zvišanje za okoli 5 %. Ker za učitelje s polovičnim delovnim časom število nadur pouka, iz katerih nastane pravica do plačila, ni znižano sorazmerno z njihovim delovnim časom, so glede plačila nadur za pouk ti obravnavani neenako v razmerju do učiteljev s polnim delovnim časom.

- 18 Nacionalno sodišče mora ugotoviti, prvič, ali neenako obravnavanje na podlagi zadevnih predpisov zadeva več žensk kot moških, in drugič, ali ta razlika pri obravnavanju ustreza namenu, ki se ne veže na določen spol, in je potrebna za dosego zasledovanega cilja (glej v tem smislu sodbo z dne 7. marca 1996 v zadevi Freers in Speckmann, C-278/93, Recueil, str. I-1165, točka 28).
- 19 V teh okoliščinah je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 141 ES in člen 1 Direktive Sveta 75/117 razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni zakonodaji, na podlagi katere učitelji, zaposleni za polovični delovni čas – kakor tudi tisti, zaposleni za polni delovni čas – ne prejemajo nobenega plačila za nadure, kadar nadurno delo ne presega treh ur v koledarskem mesecu, če taka razlika pri obravnavanju zadeva bistveno več žensk kot moških in če te razlike pri obravnavanju ni mogoče utemeljiti z namenom, ki se ne veže na določen spol, ali če ni potrebna za dosego zasledovanega cilja.

Stroški

- 20 Stroški, ki sta jih priglasili nemška vlada in Komisija, ki sta predložili stališča pred Sodiščem, se ne povrnejo. Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških.

Iz teh razlogov je

SODIŠČE (prvi senat)

v odgovor na vprašanje, ki mu ga je predložilo Verwaltungsgericht Minden s sklepom z dne 26. julija 2002, razsodilo:

Člen 141 ES in člen 1 Direktive Sveta 75/117/EGS z dne 10. februarja 1975 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z uporabo načela enakega plačila za moške in ženske je treba razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni zakonodaji, na podlagi katere učitelji, zaposleni za polovični delovni čas – kakor tudi tisti, zaposleni za polni delovni čas – ne prejemajo nobenega plačila za nadure, kadar nadurno delo ne presega treh ur v koledarskem mesecu, če taka razlika pri obravnavanju zadeva bistveno več žensk kot moških in če te razlike pri obravnavanju ni mogoče utemeljiti z namenom, ki se ne veže na določen spol, ali če ni potrebna za doseg zasledovanega cilja.

Jann

La Pergola

von Bahr

Silva de Lapuerta

Lenaerts

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourg, dne 27. maja 2004.

Sodni tajnik

Predsednik prvega senata

R. Grass

P. Jann